

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

під час бойових дій для грабежу та розбою, а також привласнюють чуже майно на полі бою, застосовуючи трагічні обставини для власної наживи» [1, п. 31].

Слід відмежовувати крадіжки в умовах воєнного стану від мародерства. Видається непропорційним кваліфікувати будь яку крадіжку, грабіж, вимагання, зокрема, які спричинили шкоду у мінімальних розмірах (268,4 грн у 2023 р.) за особливо кваліфікованим складом відповідною санкцією у ч. 4 ст. 185, ч. 4 ст. 186, ч. 4 ст. 187 ч. 4 ст. 189, ч. 4 ст. 191 КК. Умови воєнного стану існують по всій території України до закінчення війни. Але це не означає нівелювання основного складу та інших кваліфікуючих ознак. Слід уточнити редакцію статті, зокрема з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, з використанням безпорадного стану мешканців або інших умов, створених воєнними діями, що полегшують вчинення злочинів в ступені, що значно відрізняється від обставин звичайного життя.

Список використаних джерел:

1. Ухвала Верховного Суду від 28 березня 2023 року, справа № 722/594/22, провадження № 51-3186км22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110395917?fbclid=IwAR0m4oKvWg7juxX13CSqYRN8JhRSLZ6TGkIZDJAexTkAFO>

Ключові слова: пропорційність, мародерство, крадіжка, умови воєнного стану, принципи кримінального права.

Key words: proportionality, looting, theft, conditions of martial law, principles of criminal law.

ХІМЧЕНКО СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ЛІКАРСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ

Стан здоров'я людини, її хвороби, мета запропонованих досліджень і лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, в тому числі і про наявність ризику для життя і здоров'я, результати обстежень, проведення профілактичних заходів, – все це за своїм правовим режимом є різновидом медичної інформації, яка, в свою черг, є конфіденційною. Відповідно до ч. 1 ст. 32 Конституції України не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [1]. Відповідно до ст. 286 ЦК України фізична особа має право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при її медичному обстеженні [2]. При цьому наголошується,

що забороняється вимагати та подавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування фізичної особи.

Введення 11 березня 2020 р. на міжнародному рівні статусу пандемії коронавірусу COVID-19 призвело до суттєвих змін в соціальному, політичному, економічному середовищі (05.05.2023 р. цей статус було скасовано). Необхідність в протидії масовим захворюванням зумовило введення ряду суттєвих обмежень прав та свобод людини по всьому світу. Низка з них була дійсно виправдана та обґрунтована, з метою захисту життя та здоров'я багатьох людей, особливо, певної групи ризику, а деякі з них, вже на сьогодні це визнають окремі держави, – не були виправдані та не могли сприяти зупиненню поширенню хвороби. Серед іншого, набула серйозного поширення проблема примушування людини до надання (поширення) медичної інформації під загрозою звільнення з роботи, щодо проведення маніпуляцій з вакцинації/відмови від її проведення від цієї хвороби. По сьогодні тривають в Україні судові процеси, в яких люди відстоюють своє право на працю, без примушування до розголошення медичної інформації про проведення профілактичних щеплень [3]. Тож питання ефективного захисту права людини на збереження конфіденційності медичної інформації, в тому числі пошук оптимальних заходів, є своєчасним та актуальним.

Окремі питання кримінально-правового захисту лікарської таємниці обговорюються в наукових колах, та були предметом дослідження Д. С. Азарова, О. М. Алієва, В. В. Балабако, В. О. Галай, О. В. Прохніцького, М. І. Хавронюка, Г. В. Чеботарьової та ін. Втім питання, яке обумовило вимоги сучасності, залишається невирішеним.

Стаття 145 КК України встановлює відповідальність за умисне розголошення лікарської таємниці, але за умови вчинення такого діяння спеціальним суб'єктом – особою, якій вона стала відома у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків, якщо таке діяння спричинило тяжкі наслідки.

Згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 20.01.2012 р. № 2 рп/2012 до конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження [4]. Збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди державою, органами місцевого самоврядування, юридичними або фізичними особами є втручанням в її особисте та сімейне життя, що допускається винятково у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Відповідно до Європейської Конвенції про права людини та біомедицину людині гарантується право на повагу до приватного життя, в т. ч. у випадках, коли це стосується відомостей про стан його здоров'я. Забезпечення недоторканості особистої таємниці пацієнта є невід'ємним атрибутом цивілізованої держави, яка зобов'язана не тільки утримуватися від втручання у сферу приватного життя пацієнта, а і вчиняти позитивні дії, метою яких є законодавче закріплення юридичних гарантій, а також встановлення кримінальної

відповідальності за розголошення лікарської (або медичної) таємниці [5]. Рішеннями Європейського суду з прав людини зазначається, що захист персональних даних, в т. ч. медичної інформації, має фундаментальне значення для здійснення людиною права на повагу до її приватного і сімейного життя, гарантованого ст. 8 Конвенції, а розголошення таких відомостей може вирішальним чином вплинути на приватне та сімейне життя людини, а також на її соціальне становище та професійну діяльність, ганьблячи її та піддаючи ризику ostracizmu.

Аналізуючи різні точки зору з питання визначення безпосереднього об'єкту за ст. 132 КК України, В. В. Балабко влучно зазначає, що з урахуванням суті злочину, його основний безпосередній об'єкт може бути визначений як правовідносини, що уособлюють встановлений законодавством порядок надання інформації про проведення та результати медичного огляду щодо виявлення зараження ВІЛ чи іншої невиліковної інфекційної хвороби [5]. Варто погодитися і з точкою зору О. П. Горпинюк, яка визначає саме приватність в інформаційному аспекті в якості основного об'єкту кримінальних правопорушень, передбачених ст. 132 і ст. 145 КК [6]. Дійсно, при розголошенні лікарської таємниці безпосередньо життю та здоров'ю людини не заподіюється шкода, а спричиняється шкода чи створюється загроза її заподіяння конституційним правам та свободам людини, честі, гідності. Тому викликає зауваження місце розташування норми про розголошення лікарської таємниці в межах розділу, де передбачено склади кримінальних правопорушень, що посягають на життя та здоров'я людини, так само, і питання – за розголошення лікарської, чи медичної таємниці має наставати відповідальність.

Відповідно до ст. 40 Основ законодавства України про охорону здоров'я лікарська таємниця – це сукупність відомостей, які стали відомі медичним працівникам та іншим особам у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя громадянина [7]. Медичні працівники не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків. Як видно зі змісту ст. 40, законом допускається можливість отримання такої інформації і іншими (не медичними) працівниками.

Згідно до абз. 9 ч. 1 ст. 3 цього ж Закону медична інформація – це інформація про медичне обслуговування особи або його результати, викладена в уніфікованій формі відповідно до вимог, встановлених законодавством, у тому числі інформація про стан здоров'я, діагнози та будь-які документи, що стосуються здоров'я та обмеження повсякденного функціонування/ життєдіяльності людини. Тобто термін «медична інформація» за своїм обсягом є ширшою за «лікарську таємницю».

Доцільним вбачається замінити в КК України формулювання «лікарська таємниця» на «медична інформація», яка за своїм статусом також є конфіденційною та її розголошення забороняється. Такі зміни в чинному КК України дозволять ширше дивитися на проблему розголошення інформації про стан здоров'я людини: по-перше, її слід розглядати не як проблему захисту життя та здоров'я людини; по-друге,

це дозволяє розширити коло суб'єктів розголошення такої конфіденційної інформації, де окрім медичних та фармацевтичних працівників, нарівні можуть бути визнані суб'єктами і інші особи, яким у зв'язку з професійною діяльністю стала відома така інформація, наприклад, суддя, нотаріус, представник правоохоронного органу, працевлагодотворенець.

В світлі питання, що піднімалося на початку цього дослідження, слід звернути увагу на доцільність розгляду можливості встановлення кримінальної відповідальності службових осіб (юридичної особи приватного права або публічного права), які наділені організаційно-розпорядчими функціями, за примушування до повідомлення (розголошення) людини медичної інформації (про стан власного здоров'я, профілактичні та медичні обстеження, надання домедичної чи медичної допомоги, діагноз та ін.), за виключенням випадків, коли така інформація напряму пов'язана з можливістю допуску людини до виконання певних видів робіт (що встановлюється спеціальним законодавством). При цьому не може бути визнане виправданим або законним примушування людини до повідомлення медичної інформації абстрактним обґрунтуванням національної безпеки, або «інтересами суспільства». У випадку наявності реальної загрози національній безпеці чи «інтересам суспільства» є встановлений законом порядок витребування медичної інформації щодо особи, що здійснюється в межах певного цивільного, кримінального чи іншого виду провадження. Що, в свою чергу, свідчить про наявність або передбачувану наявність порушеного права певної людини, національних або «суспільних» інтересів, а не є необґрунтованим порушенням конституційних прав людини заради гіпотетично та абстрактно сформульованих можливих перспектив порушення «інтересів суспільства».

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 07.05.2023).
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 07.05.2023).
3. Постанова Великої Палати ВС від 14.12.2022 р. у справі № 130/3548/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109075195> (дата звернення: 07.05.2023).
4. Рішення КСУ у справі ... від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#n51> (дата звернення: 07.05.2023).
5. Балабко В. В. Кримінальна відповідальність медичних працівників за злочини проти життя та здоров'я особи. Дис. ... канд. юр. наук : 12.00.08. Київ, 2012.
6. Горпинюк О. П. Кримінально-правова охорона інформаційного аспекту приватності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2011. 19 с.
7. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення: 07.05.2023).

Ключові слова: медична інформація, лікарська таємниця, кримінально-правова охорона, розголошення, примушування, приватне життя.

Key words: medical information, medical secrecy, criminal law protection, disclosure, forcing, private life.

Kuzmin Eduard Eduardovich A few thoughts on 'internationality' of Ukrainian Criminal Law	213
Мусиченко Ольга Михайлівна Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги	215
Попович Олена Василівна Вчинення домашнього насильства щодо дитини як ознака, що кваліфікує злочин	219
Степаненко Оксана Василівна Кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством	223
Тавлуй Олена Вікторівна Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України як обставина, що виключає протиправність діяння	226
Тімофєєва Лілія Юріївна Пропорційність кримінальної відповідальності за викрадення майна в умовах воєнного стану.	229
Хімченко Світлана Анатоліївна Кримінально-правова охорона лікарської таємниці	231
Чугуніков Ігор Іванович Повторність як форма множинності у проєкті нового КК України	235
Drobchak Alla Leonidivna, Protasov Evgeny Leonidovich Ukraine's criminal law system faces significant challenges to combat crime and ensure justice	239
Дорошенко Костянтин Костянтинович Представництво в суді без повноважень та надмірний формалізм	242
Лещенко Андрій Вікторович Актуальні проблеми покарання за катування	245
Малишева Марина Валеріївна Кримінально-правова характеристика потерпілого у кримінальному правопорушенні, передбаченому ст. 142 КК України «Незаконне проведення дослідів над людиною».	248
Мальцев Максим Вікторович Зарубіжний досвід забезпечення безпеки при виконанні робіт з підвищеною небезпекою.	251
Мустафаєва Анна Іванівна Кримінально-правова охорона ембріона за зарубіжним законодавством	254
Нековаль Єгор Ігорович Суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 160 КК України	256